

Àmbit social i criminològic

CENTRE D'ESTUDIS JURÍDICS
I FORMACIÓ ESPECIALITZADA

Ausiàs March, 40
08010 Barcelona
TEL. 93 207 31 14
FAX: 93 207 67 47

 Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia

D O C U M E N T S D E T R E B A L L

INVESTIGACIÓ

(Ajuts a la investigació, 2008)

**Perfil d'un grup de penats
per delictes contra la
seguretat del trànsit**

Autors

David Gallardo-Pujol
Antonio Andrés Pueyo

Any 2009

UNIVERSITAT DE BARCELONA

*Departament de Personalitat, Avaluació i Tractament Psicològics
Facultat de Psicologia
Universitat de Barcelona*

Característiques individuals i psicosocials en un grup de penats per delictes contra la seguretat del trànsit en comparació amb un grup de control

Autors:
David Gallardo-Pujol
Dr. Antonio Andrés Pueyo

El Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada ha editat aquesta recerca respectant el text original dels autors, que en són responsables de la correcció lingüística.

Les idees i opinions expressades en la recerca són de responsabilitat exclusiva dels autors, i no s'identifiquen necessàriament amb les del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Avís legal

Els continguts d'aquesta investigació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 2.5 Espanya de Creative Commons, el text complet de la qual es troba disponible a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/legalcode.ca>. Així doncs, se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sempre que se citi l'autor del text i la font (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada), tal com consta en la citació recomanada inclosa a cada article. No se'n poden fer usos comercials ni obres derivades.

Resum en català:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/deed.ca>

1. Índex de continguts

1. Índex de continguts.....	3
2. Introducció i Marc teòric.....	4
3. Objectius de la recerca.....	10
4. Material i mètodes	11
4.1 Subjectes	11
4.2 Instruments	11
4.2.1 NEO-FFI.....	11
4.2.2 Jesness Inventory-Revised	13
4.3 Disseny	18
4.4 Procediment.....	19
4.5 Anàlisi estadístic	19
5. Resultats.....	20
6. Discussió i conclusions.....	29
7. Agraïments	32
8. Referències	33
9. Annexos.....	36

2. Introducció i marc teòric

En els últims anys hi ha hagut una reducció dramàtica en el número de morts i lesions en accidents de trànsit¹. Al mateix temps, hi hagut un increment en el número de controls d'alcoholèmia realitzats pel Cos dels Mossos d'Esquadra, així com un augment en el número d'imputats per delictes contra la seguretat del trànsit², com a conseqüència de la recent reforma del codi penal.

La gran majoria de delictes contra la seguretat del trànsit continua essent per conduir sota la influència de drogues tòxiques, estupefaents, substàncies psicotròpiques o begudes alcohòliques (Article 379.2, Capítol V, Llei Orgànica 15/2007 de 30 novembre de 2007). Estan ben estudiats els processos psicològics bàsics que afecta el consum d'alcohol (percepció, memòria, coordinació viso-motora, etc.) i que el fan un dels factors de risc més importants dels accidents de trànsit, però al contrari, es coneixen poc en què es caracteritzen psicològicament aquells individus que son susceptibles de aquests tipus d'accidents i alhora delictes quan condueixen sota els efectes de l'alcohol, si és que n'hi ha. Els estudis que han analitzat aquestes diferències s'han centrat principalment en característiques sociodemogràfiques, ja que paradoxalment, com en l'estudi del comportament antisocial en general, l'estudi i consideració de les variables de personalitat dels infractors de trànsit ha rebut molt poca atenció i són escassos els estudis que les relacionen amb els delictes comesos (Romero, Sobral, & Luengo, 1999). Una de les causes importants d'aquesta situació es les teories criminològiques ha predominat una gran influència de la sociologia, en la que tradicionalment les variables psicològiques individuals s'han considerat de poca rellevància en aquests fenòmens. En els darrers vint anys, aquesta dinàmica ha canviat i s'han reconsiderat de forma molt explícita les variables psicològiques individuals, com ara les actituds, capacitats, etc. (Andrews & Bonta, 1998). La personalitat, les diferents estructures que la constitueixen, té un paper prou rellevant per

---

1

http://www20.gencat.cat/docs/Sala%20de%20Premsa/Documents/Arxius/interior_premsa.notaPremsa.93.dossier1215179231558.pdf

² <http://www.3cat24.cat/noticia/337791/catalunya/Imputats-8000-conductors-per-delictes-de-transit-en-un-any-daplicacio-de-la-reforma-del-Codi-Penal>

comprendre la constància, estabilitat i reincidència del comportament antisocial dels delinqüents i per això es pot utilitzar com a predictor del comportament antisocial (1998; Ozer & Benet-Martínez, 2006; Roberts, Kuncel, Shiner, Caspi, & Goldberg, 2007), i fins i tot s'ha demostrat vàlida per predir problemes de conducta durant la infantesa tardana i l'adolescència, així com trastorn antisocial de personalitat, o en conductes antisocials relacionades amb la conducció en l'edat adulta (Krueger, Caspi, & Moffitt, 2000).

Recentment hi ha hagut un redescobriments de la "persona" en l'entorn criminològic, principalment degut a que les variables macrosociològiques són incapaces d'explicar completament el comportament antisocial a nivell individual que es el propi de la intervenció penitenciària i judicial, ja que existeix una gran variabilitat interindividual en aquest tipus de comportament. En aquest sentit, han rebut especial atenció les variables temperamentals de la personalitat, un grup de característiques que hom assumeix que depenen d'un substrat individual, i que mostren un grau relativament alt d'estabilitat temporal al llarg de la vida (Andrews & Bonta, 1998; Caspi, 2000). En aquest context, han rebut molta atenció i han estat objecte d'anàlisi empíric en la criminologia les tres grans dimensions de personalitat definides en el model PEN proposat per Hans Eysenck (extraversió, neuroticisme i psicoticisme) des dels anys 50 del segle passat (Eysenck y Eysenck, 1985), atesa la importància històrica d'aquest model per la importància de les seves contribucions i el gran suport empíric que ha rebut. Molt breument, aquestes tres dimensions (Hans J. Eysenck & Eysenck, 1985), també conegudes com a model PEN, tenen a veure amb la sociabilitat (l'extraversió), amb la tendència a l'ansietat i a l'emocionalitat en general (neuroticisme) i amb la duresa de caràcter (el psicoticisme). A més d'aquestes tres dimensions unes altres: la impulsivitat i la percaça de sensacions, juntament amb l'agressivitat també hi ha estat molt estudiades en relació a la conducta delictiva (Gomà-i-Freixanet, Grande Pérez, Valero i Ventura, & Puntí i Vidal, 2001; Rodríguez-Fornells, López Capdevila, & Andrés-Pueyo, 2002).

Però, com es relacionen les tres dimensions de personalitat d'Eysenck amb el comportament antisocial? D'entrada, l'extraversió està associada a un baix

nivell d'activació cortical-reticular, dificultant el condicionament i en conseqüència l'adquisició de normes socials (Hans J. Eysenck & Eysenck, 1985). Com que el neuroticisme tendeix a amplificar les tendències conductuals adquirides, Eysenck va predir que aquells individus amb una alta extraversió i un alt neuroticisme serien els més proclius al risc de presentar comportament antisocial (Romero, Sobral, & Luengo, 1999). Una altra dimensió important en la predicció del comportament antisocial és el psicoticisme, atesos els components d'hostilitat i insensibilitat emocional característics d'aquells que puntuen alt en aquesta dimensió (Aluja, 1991; Rebollo, Herrero, & Colom, 2002). De fet, en estudis empírics, hom troba sistemàticament que les persones encarcerades puntuen de forma més elevada en les tres dimensions (Rebollo et al., 2002). Per a una revisió sistemàtica de la influència de les tres dimensions del model PEN en el comportament antisocial, hom pot revisar Eysenck & Gudjonsson (1989), Pérez (Pérez, 1983) o Cale (2006).

Des de la perspectiva de l'anomenat model de personalitat dels "Cinc Grans", el model de personalitat contemporani de més actualitat i grau d'acceptació professional, també ha estat abordada la qüestió de la personalitat i llur influència en el comportament antisocial. En un article seminal, en Patrick C.L. Heaven (1996) va descriure per primera vegada com es relacionaven les cinc grans dimensions que constitueixen la personalitat segons aquest model i la delinqüència auto-informada. Concretament va descriure que en homes, pel que fa a la violència, la dimensió de personalitat que hi estava més relacionada, de forma negativa, és l'Agradabilitat (A), i pel que fa al vandalisme, la Responsabilitat (C) i Agradabilitat (A), que s'hi relacionen negativament; i amb el Neuroticisme (N), que s'hi relaciona positivament. En el cas de les dones, i en relació amb la violència, la dimensió de personalitat més rellevant és també l'Agradabilitat, en el mateix sentit que en els homes, i el Neuroticisme, de forma positiva. Pel que fa al vandalisme, la única dimensió que hi està associada és la Responsabilitat (C), en forma de correlació negativa. D'altres autors també han extès i explorat d'altres mostres no només amb el model dels Cinc Grans, sinó també des del Model dels Cinc Factors (FFM). La principal diferència entre els dos models és el desenvolupament racional que hi ha al darrera, conceptualment, i estructuralment, però, són bastant similars. En general, les

conclusions han estat aproximadament sempre en la mateixa línia (Romero, Gómez-Fraguela, Luengo, & Sobral, 2003; Romero, Luengo, Gómez-Fraguela, & Sobral, 2002; Skeem, Miller, Mulvey, Tiemann, & Monahan, 2005). Per tant, hi ha un cert consens sobre la relació sistemàtica que hom troba entre les variables de personalitat i el comportament antisocial.

En referència a la relació entre trets de personalitat i conducció imprudent (en el cas que ens ocupa, sota els efectes de l'alcohol), un dels trets que ha estat més estudiat és la percaça de sensacions. La percaça de sensacions es pot definir com un tret que exemplifica el grau en que hom desitja estimulació intensa i nova (Zuckerman & Kuhlman, 2000). La percaça de sensacions s'ha associat a conduir sota els efectes de l'alcohol, sobrepassar el límit de velocitat, competir amb d'altres conductors, conduir en sentit contrari, i amb un altre ventall de conductes de risc en relació a la conducció (Burns & Wilde, 1995). En un treball de revisió en el qual va revisar 40 estudis, Jonah (Jonah, 1997) la percaça de sensacions explicava entre un 10% i un 15% de la variància de la conducció de risc. Tanmateix, aquest autor assenyala que la majoria d'estudis troben una relació positiva entre la percaça de sensacions i la implicació en accidents de trànsit.

El tret de personalitat impulsivitat també és un dels components de la presa de riscos que ha rebut una certa atenció en la literatura internacional en relació al trànsit (Jewell, Hupp, & Segrist, 2008). Malgrat la impulsivitat és conceptualment similar a la percaça de sensacions, la primera té a veure amb *l'estil* en que es porta a terme una conducta (precipitació, imprecisió, rapidesa...) i amb com un mateix *controla* els seus propis comportaments, mentre que la segona té a veure amb les *preferències*, ambues sembla evident que estan relacionades amb el risc d'errors i d'accidents imprevistos. Així, mentre la percaça de sensacions pot induir a conductes de risc per l'excitació que aquest comporta, la impulsivitat reflecteix una manca de control sobre la pròpia conducta, i una manca de control a l'hora d'involucrar-se en conductes que puguin ser perilloses, com per exemple, conduir begut. La impulsivitat ha estat associada a la conducció sota els efectes de l'alcohol, un ús reduït del cinturó de seguretat, conducció empitjorada, amb la capacitat de percebre

correctament les senyals de trànsit i també amb la taxa d'accidents en general (Loo, 1979). A més a més, la impulsivitat també està molt relacionada amb l'agressivitat i amb la ira (García-Forero, Gallardo-Pujol, Maydeu-Olivares, & Andrés-Pueyo, en premsa), i en conseqüència, podria estar associada a un perfil de conductor impulsiu agressiu, tot i que aquest últim aspecte no ha estat estudiat directament en el context de la seguretat viària. En aquest sentit, hom pot vincular la impulsivitat amb la tendència a mostrar-se més agressiu en determinades situacions, com comentàvem al principi de la introducció.

En relació al model dels cinc factors i el comportament viari, potser la dimensió de personalitat que ha resultat ser més rellevant és l'Agradabilitat (Cellar, Nelson, & Yorke, 2000), trobant-se negativament correlacionada amb el número d'accidents de trànsit. És a dir, a menys nivell d'Agradabilitat, més probabilitat d'accidentabilitat. D'altres treballs també han identificat com a rellevants la dimensió Responsabilitat, que també està correlacionada amb el número d'accidents de trànsit (Arthur & Doverspike, 2001).

En el context de la seguretat viària, han estat molt pocs els estudis que s'han centrat en mesures consistents i estables en el temps en relació a la personalitat, sinó més aviat en mesures d'estat reactiu i fàsic, com ara els "atacs d'ira" (Sullman, Gras, Cunill, Planes, & Font-Mayolas, 2007), un tema d'estudi que ha esdevingut molt popular durant la última dècada (Dahlen, Martin, Ragan, & Kuhlman, 2005).

En qualsevol cas, són molts els autors que estan d'acord en què el poder predictiu de les variables temperamentals de la personalitat no és suficient com per explicar gran part de la variància en la forma concreta de comportament antisocial que ens ocupa. Així, recentment hi ha hagut força interès en estudiar les actituds com a factors explicatius de part del comportament viari antinormatiu (Schell, Chan, & Morral, 2006). Part d'aquest interès va venir donat per la identificació de les variables actitudinals com a crítiques en el desenvolupament i manteniment de comportaments exemplars en la conducció, o bé en comportament d'alt risc en estudis longitudinals, com l'estudi Dunedin (Begg & Langle, 2004). Alguns investigadors han arribat a desenvolupar eines específiques per tal d'avaluar les actituds respecte el consum d'alcohol i la

conducció, com l'escala BADDs, o Behaviors & Attitudes Drinking & Driving Scale, desenvolupada recentment i que sembla tenir unes adequades propietats psicomètriques, a banda d'una important capacitat predictiva de qui serà penat o qui reincidirà amb més facilitat (Jewell et al., 2008).

3. Objectius de la recerca

Així doncs, i a la vista dels precedents a la literatura, els objectius d'aquest treball són:

- a) Explorar les possibles diferències en les actituds envers el comportament antisocial entre un grup de penats i el grup de controls.
- b) Explorar les possibles diferències en les dimensions de la personalitat mesurada segons el model dels Cinc Grans (Costa & McCrae, 1992) entre penats per delictes contra la seguretat del trànsit i un grup de controls amb les mateixes característiques sociodemogràfiques.

Atès que no disposem encara de cap mesura dissenyada ad hoc per a avaluar les actituds respecte l'alcohol i la conducció, emprarem una mesura adaptada pel nostre grup de recerca en relació a les actituds envers l'antisocialitat.

4. Material i mètodes

4.1 Subjectes

La mostra d'aquest estudi està composta per 86 participants (8% dones) amb una mitjana d'edat de 33.03 anys (desviació estàndard=9.86). D'aquest total de subjectes, 36 pertanyien a un grup de penats per delictes contra la seguretat viària i 50 són individus de control per la comparació del seu perfil actitudinal i de personalitat. Els participants del grup de penats estaven sotmesos a una mesura penal alternativa a la Regió Centre, de la qual n'és coordinador un dels autors d'aquest treball. Pel que fa als subjectes del grup de control, corresponen a conductors que realitzaven la revisió mèdica per a la renovació del permís de conduir en un dels centres de Creu Blanca de Barcelona, així com alumnes de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona. Val a dir que en tots els casos la participació va ser totalment voluntària i se'ls demanà el consentiment a participar en aquest estudi, en el cas dels voluntaris provinents de Creu Blanca i els estudiants de la Facultat de Drets, hom els hi demanarem si disposaven de permís de conducció de vehicles tipus B entre d'altres elements informatius.

4.2 Instruments

4.2.1 NEO-FFI

El qüestionari NEO-FFI o Inventari dels Cinc Factors NEO Revisat es un test autoinformat per avaluar la personalitat. Es la versió breu del NEO-PI-R i està basat en el model dels cinc factors (P.T. Costa & McCrae, 1995). Així, va ésser dissenyat per a avaluar cinc grans dimensions de personalitat: Neuroticisme (N), Extraversió (E), Obertura a l'experiència (O), Agradabilitat (A) i Responsabilitat (C).

En la dimensió Neuroticisme, Costa i McCrae (P.T. Costa & McCrae, 1995) contraposen l'estabilitat emocional al desajust, o neuroticisme. Es valora la tendència a experimentar emocions negatives, i amb un neuroticisme alt aquestes emocions interfereixen en l'adaptació a la vida i

els impulsos es controlen pitjor, a més d'haver-hi dificultats per afrontar l'estrès.

Pel que fa l'Extraversió, es refereix a la quantitat i intensitat de les interaccions interpersonals. Les persones extravertides es defineixen com alegres i optimistes, actives i sociables. Les introvertides, en canvi, són reservades i més independents.

En relació a l'Obertura a l'experiència, aquest factor avalua la recerca d'experiències, el gust per allò desconegut i la seva exploració. Els individus oberts tenen desig de trobar idees noves i les seves vivències són riques, experimentant emocions positives i negatives intensament. Les persones amb puntuacions baixes tindran un comportament convencional i unes actituds conservadores; prefereixen tot allò familiar a la novetat i les seves respostes emocionals són previsibles.

L'Agradabilitat recull la qualitat de la interacció social, per això, juntament amb l'Extraversió, forma part de la valoració de les tendències interpersonals. Es considera que la persona antipàtica o desagradable és competitiva, etnocèntrica; en canvi, la persona agradable és cooperativa, amb esperit col·laborador i altruista.

Finalment, la dimensió Responsabilitat és un reflex del grau d'organització i persistència en la conducta que està dirigida a una finalitat. L'individu escrupolós i responsable és decidit i perseverant i es mou pel desig d'aconseguir un objectiu.

Per respondre al qüestionari, que està format per 60 ítems, els subjectes disposen d'una escala de tipus Likert de cinc opcions de resposta, per mitjà de la qual expressen llur grau d'acord o desacord en relació amb les distintes preguntes proposades (0= Molt en desacord, 1= En desacord, 2= Ni d'acord ni en desacord, 3= D'acord, i 4= Molt d'acord). Aquest qüestionari gaudeix d'unes propietats psicomètriques adequades (P. T. Costa & McCrae, 1992; P.T. Costa & McCrae, 1995; Solé i Fontova, 2006) .

4.2.2 Jesness Inventory-Revised

L'inventari Jesness Inventory revisat (JI-R) és un qüestionari d'actituds i estils de conducta apropiat per al seu ús en joves i adults. Consta de 160 ítems i avalua múltiples dimensions de personalitat i actitudinals inicialment incloses en el Jesness Inventory (un test pioner dissenyat als anys 70 als USA i especialitzat en l'anàlisi de les relacions entre personalitat i conductes delictives). L'administració del JI-R ocupa aproximadament uns 30 minuts. El JI-R conté 11 escales de personalitat, 9 escales de tipus personalògics i 2 subescales que fan referència a tipologies del DSM-IV. A continuació en presentem una breu descripció de cadascuna d'elles.

4.2.2.1. Escales de personalitat

a) Escala de desajustament social

Social Maladjustment (SM/SMx) – 62 ítems

L'Escala de desajustament social fa referència a un conjunt d'actituds associades amb una socialització inadequada o alterada. Aquí, el desajustament social es defineix per l'extensió amb la qual els individus comparteixen les actituds de persones que no accepten els modes i procediments socialment admesos per a satisfer les necessitats personals i complir amb les demandes socials.

b) Escala de valors subculturals

Value Orientation Scale (VO) - 38 ítems

L'escala de valors subculturals fa referència a la tendència a compartir i a mostrar actituds i opinions pròpies i molt característiques d'una persona de classe socioeconòmica baixa.

c) Escala d'immaduresa

Inmaturity Scale (Imm) – 29 ítems

L'escala d'immaduresa reflecteix la tendència a manifestar actituds i percepcions d'un mateix i dels altres que són usuals en les persones més joves que l'individu estudiat.

d) Escala d'autisme

Autism Scale (Au) -26 ítems

L'escala d'autisme mesura la tendència a distorsionar la realitat, tant en la forma de pensar com de percebre, exclusivament d'acord amb els desitjos o necessitats personals.

e) Escala de raresa - alienació

Alienation Scale (Al) – 25 ítems

L'escala de raresa (per alienació) fa referència a la presència de desconfiança i raresa en les actituds del subjecte analitzat enfront d'altres actituds, especialment contra aquella que representa l'autoritat.

f) Escala d'agressivitat - ira

Manifest Aggression Scale (MA) – 31 ítems

L'escala d'agressivitat – ira reflecteix, tant una consciència de sentiments desagradables (especialment enuig i frustració), com una tendència a reaccionar en sintonia amb aquests sentiments. També mostra el malestar del subjecte en relació a la presència i control d'aquests.

g) Escala d'aïllament

Withdrawal-depression Scale (Wd) – 22 ítems

L'escala d'aïllament indica el grau d'insatisfacció amb un mateix o amb els altres, així com una tendència a l'aïllament del subjecte analitzat.

h) Escala d'ansietat social

Social Anxiety Scale (SA) – 20 ítems

L'escala d'ansietat social fa referència a sentiments d'ansietat i consciència de malestar emocional, associades a les relacions interpersonals.

i) Escala de repressió emocional

Respression Scale (Rep) – 14 ítems

L'escala de repressió emocional reflecteix la disposició a l'evitació dels sentiments en una persona que normalment hauria d'esperar de determinades experiències, o bé la presència d'errors en la identificació de les emocions.

j) Escala de negativisme

Denial Scale (Den) – 19 ítems

L'escala de negativisme indica la reticència a reconèixer determinats fets o successos desagradables propis de la vida quotidiana.

4.2.2.2. Escales tipològiques

a) Antisocial agressiu (AA)

Undersocialized, Active / Unsocialized, Agressive (AA) – 60 ítems

Els subjectes que encaixen en aquest subtipus (AA), acostumen a presentar actituds negatives contra l'autoritat, la família i l'escola. La seva conducta és imprevisible, no conformista, agressiva i obstruccionista, reflectint una orientació clarament antisocial (delictiva) i amb una elevada delinqüència autoinformada.

b) Antisocial passiu (AP)

Undersocialized, Passive / Unsocialized, Passive (AP) – 54 ítems

Els subjectes inclosos en aquest subtipus (AP), mostren actituds negatives contra la família i l'escola, tenen una baixa aptitud verbal i es comporten de forma inconformista, inapropiada, i algunes vegades

estranya. Tenen unes relacions escasses i pobres amb els seus iguals i acostumen a tenir un autoconcepte negatiu.

c) Conformista (CFM)

Conformist / Immature Conformist (CFM) – 43 ítems

Aquests individus (CFM) mostren actituds positives en relació a la seva pròpia casa, l'escola i l'autoritat. La seva conducta és conformista i immadura, i sovint, són dependents (p. ex., seguidors). Tenen un autoconcepte poc crític i acostumen a obtenir baixes puntuacions en les proves de delinqüència autoinformada.

d) Gregari (CFC)

Group-oriented / Cultural Conformist (CFC) – 40 ítems

Els subjectes CFC presenten baixa motivació, mal rendiment acadèmic i actituds negatives envers l'escola. Se senten alienats i són desconfiats i hostils amb els adults i l'autoritat. Tenen amics delinqüents (o paradelinqüents), un autoconcepte "delinqüent" i acostumen a obtenir altes puntuacions en els qüestionaris de delinqüència autoinformada.

e) Manipulador (MP)

Pragmatist / Manipulator (MP) – 29 ítems

Un individu del subtipus manipulador (MP) mostra generalment actituds positives envers l'escola i acostuma a tenir un autoconcepte positiu. Presenta comportaments manipuladors, a vegades "obstruccionistes", i mostren inconsistències entre les autoavaluacions i les mesures objectives (p. ex. Delinqüència oficial versus autoinformada).

f) Provocatiu (NA)

Autonomy-oriented / Neurotic, Acting-out (NA) – 45 ítems

Els individus d'aquest subtipus (NA), tenen aptituds verbals per sobre de la mitjana, alguns problemes de conducta en l'escola, i actituds negatives

enfront de l'autoritat. Generalment experimenten conflictes familiars. Aquests individus es presenten a ells mateixos com a adequats i independents, però són cínic i desencantats. També es mostren sovint com a provocatius, francs i es comporten d'una forma inconformista, i tanmateix obtenen puntuacions elevades en els qüestionaris de delinqüència autoinformada.

g) Insegur (NX)

Introspective / Neurotic, Anxious (NX) – 65 ítems

Les persones del subtipus insegur (NX) normalment tenen actituds positives envers l'escola. Són conformistes, una mica irritables, dependents, ansiosos i insegurs. Tenen disposicions cap al malestar, conflictes interpersonals i familiars, però no una tendència clara al comportament delictiu. Acostumen a presentar baixes taxes de delinqüència oficial.

h) Inhibit (SE)

Inhibited / Situational Emocional Reaction (SE) – 73 ítems

Els individus d'aquest subtipus tenen actituds positives envers l'autoritat i envers la família, i mantenen un autoconcepte positiu que podem caracteritzar com a "no-delinqüent". Són confiats, però ingenus, rígids i conformistes, amb bones relacions interpersonals i baixa delinqüència, tant autoinformada com oficial.

i) Adaptat (CI)

Adaptive / Cultural Identifier (CI) – 38 ítems

Una persona del subtipus adaptat (CI) té una elevada aptitud verbal i una alta motivació escolar. Mostra actituds positives enfront de l'autoritat, l'escola, els pares i ell mateix. Aquesta mena de persones es comporten de forma confiada i mantenen bones relacions interpersonals. La persona

normalment mostra una orientació « no-delinqüent » i presenta una baixa delinqüència, tant autoinformada com oficial.

4.2.2.3 Escales DSM

a) Trastorn de conducta (CD)

Conduct Disorder (CD) – 14 ítems

Els individus que són diagnosticats amb trastorn de conducta (CD) presenten conducta repetitiva i persistent en quatre àrees principals: a) agressió envers les persones i animals, b) destrucció de la propietat, c) mentida o robatori, i d) greus violacions de les normes i les regles (American-Psychiatric-Association, 2000).

b) Trastorn Negativista Desafiant (ODD)

Oppositional Defiant Disorder (ODD) – 16 ítems

Les individus que són diagnosticats de Trastorn Negativista Desafiant (ODD) presenten de forma consistent un patró de negativisme, hostilitat i conducta desafiant (American-Psychiatric-Association, 2000).

4.3 Disseny

El disseny d'aquest estudi és doble. Per una banda, i per tal de contrastar els objectius principals del treball, s'ha emprat un disseny quasi-experimental *ex post facto* en el qual les variables independents són la pertinença al grup de penats o no-penats per delictes de trànsit, l'edat i el nivell d'estudis; i les variables dependents són les variables de personalitat i les actitudinals.

D'altra banda, i per tal d'estendre el nivell d'anàlisi, hem modificat el disseny per dur a terme una segona part d'aquest treball. En aquesta segona part el disseny és *ex post facto*, en el qual la variable dependent és la pertinença a un grup o un altre, i les variables independents són les variables de personalitat i actitudinals.

4.4 Procediment

El procediment que varem emprar va ser el següent: en el grup de penats de trànsit, durant una de les sessions on es treballava el tema de les actituds i les diferències entre les persones, varem demanar als participants si volien participar de forma voluntària en l'estudi, i llavors, un cop administrades les proves, varem veure i treballar diferents exemples d'actituds antisocials a partir del qüestionari d'actituds. En el grup de controls provinent de Creu Blanca, durant el procediment habitual per a l'obtenció del certificat mèdic per a la renovació del permís de conduir, hom va demanar als participants la seva col·laboració en aquest estudi, i llavors varen respondre ambdós qüestionaris de forma individual, indicant també si havien tingut sancions per delictes o faltes en els últims cinc anys. En el grup d'estudiants de la Facultat de Dret, es va sol·licitar fer una aplicació col·lectiva i voluntària i hom els hi demanà les mateixes informacions que al grup de la revisió del carnet de conduir. El programari que varem fer servir per a les anàlisis estadístiques va ser l'SPSS 14.0

4.5 Anàlisi estadístic

En una primera etapa, varem fer un estudi descriptiu de les diferents variables implicades en l'estudi. A continuació varem explorar si hi havia diferències significatives en les variables dependents degudes al nivell d'estudis, l'edat, la pertinença a un grup i la interacció d'alguna d'aquestes variables, per tal de veure si les variables actitudinals i les de personalitat difereixen en ambdós grups de participants. Tot seguit, varem tractar de predir la pertinença a un grup o a un altre fent servir les variables de personalitat i les actitudinals. Finalment, presentarem els perfils diferencials en relació a la personalitat i les actituds entre els dos grups, els penats i els no-penats.

5. Resultats

Taula 1. Estadístics descriptius del grup total de les variables enregistrades

	Rang	Mitjana	Desv. estàndard	Asimetria	
				Estadístic	Error Est.
NEO_N Neuroticism	22.00	32.36	4.86	-.10	.26
NEO_E Extraversion	22.00	37.49	3.59	-.98	.26
NEO_O Openess	19.00	35.85	3.91	-.18	.26
NEO_A Agreeableness	27.00	36.57	4.09	-.39	.26
NEO_C Consciouness	18.00	41.65	3.58	-.36	.26
SM Social Maladjustment	49.00	20.86	14.13	.79	.26
VO Value Orientation	34.00	12.30	9.57	.78	.26
IMM Immaturity	23.00	10.92	6.05	.46	.26
AU Autism	22.00	9.21	6.28	.73	.26
AL Alienation	21.00	8.63	5.96	.69	.26
MA Manifest Aggression	32.00	10.86	7.70	.64	.26
WD Withdrawal-Depression	12.00	9.41	3.09	.36	.26
SA Social Anxiety	18.00	8.73	4.06	.42	.26
REP Repression	11.00	5.72	2.77	.42	.26
DEN Denial	17.00	12.16	4.76	-.55	.26
SMX SMx	25.00	8.53	7.72	.84	.26
AA Under-Socialized Active	53.00	19.01	16.48	.84	.26
AP Under-Socialized Passive	43.00	17.85	13.17	.57	.26
CFM Conformist	33.00	25.64	8.01	-.59	.26
CFC Group-Oriented	21.00	16.77	5.49	.59	.26
MP Pragmatist	19.00	17.26	4.89	-.21	.26
NA Autonomy Oriented	22.00	20.74	4.79	.48	.26
NX Introspective	25.00	34.09	5.04	-.13	.26
SE Inhibited	55.00	46.28	15.11	-.31	.26
CI Adaptive	25.00	22.77	6.17	-.32	.26
CD Conduct Disorder	14.00	4.64	4.40	.90	.26
ODD Oppositional Def. Disorder	16.00	6.67	3.32	.46	.26
LIE Lie Scale	5.00	1.84	1.32	.62	.26

Val la pena destacar que la mostra de no penats conté un 12% de subjectes que tenen estudis primaris, la resta compten amb estudis secundaris o superiors. A la mostra de penats, un 55.6% dels avaluats compten només amb estudis primaris.

Taula 2. Correlacions entre variables

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
1. Neuroticism	1																											
2. Extraversion	0,11	1																										
3. Openess	0,31	0,26	1																									
4. Agreeableness	0,08	0,31	0,22	1																								
5. Consciousness	0,09	0,32	0,22	0,39	1																							
6. Social Maladjustment	0,00	0,10	0,09	0,15	0,05	1																						
7. Value Orientation	0,01	0,08	0,09	0,21	0,04	0,97	1																					
8. Immaturity	0,15	0,15	0,12	0,14	0,09	0,90	0,90	1																				
9. Autism	0,04	0,12	0,09	0,14	0,02	0,92	0,92	0,84	1																			
10. Alienation	0,11	0,06	0,08	0,20	0,00	0,92	0,91	0,87	0,79	1																		
11. Manifest Aggression	0,05	0,18	0,16	0,13	0,16	0,89	0,90	0,90	0,85	0,82	1																	
12. Withdrawal-Depression	0,08	0,18	0,12	0,22	0,05	0,74	0,75	0,76	0,63	0,73	0,73	1																
13. Social Anxiety	0,28	0,22	0,25	0,14	0,21	0,35	0,40	0,52	0,29	0,43	0,47	0,51	1															
14. Repression	0,24	0,03	0,01	0,01	0,10	0,33	0,27	0,23	0,34	0,20	0,26	0,02	0,14	1														
15. Denial	0,11	0,10	0,08	0,25	0,01	0,91	0,91	0,91	0,83	0,86	0,86	0,78	0,47	0,22	1													
16. SMx	0,04	0,06	0,09	0,17	0,02	0,98	0,96	0,87	0,88	0,91	0,87	0,75	0,32	0,28	0,90	1												
17. Under-Socialized Active	0,01	0,12	0,08	0,18	0,06	0,97	0,96	0,93	0,91	0,90	0,94	0,74	0,41	0,30	0,92	0,95	1											
18. Under-Socialized Passive	0,09	0,12	0,10	0,22	0,08	0,94	0,95	0,94	0,86	0,91	0,91	0,80	0,54	0,28	0,93	0,93	0,96	1										
19. Conformist	0,02	0,12	0,05	0,17	0,03	0,91	0,92	0,85	0,87	0,84	0,86	0,73	0,33	0,05	0,88	0,90	0,92	0,87	1									
20. Group-Oriented	0,01	0,11	0,14	0,12	0,04	0,82	0,85	0,79	0,75	0,83	0,78	0,59	0,33	0,21	0,73	0,81	0,83	0,80	0,78	1								
21. Pragmatist	0,19	0,15	0,11	0,26	0,15	0,68	0,71	0,79	0,57	0,70	0,70	0,75	0,79	0,05	0,80	0,66	0,70	0,82	0,64	0,57	1							
22. Autonomy Oriented	0,02	0,13	0,04	0,10	0,05	0,65	0,71	0,61	0,70	0,54	0,68	0,56	0,27	0,14	0,70	0,65	0,69	0,61	0,86	0,55	0,47	1						
23. Introspective	0,19	0,03	0,03	0,13	0,07	0,28	0,24	0,11	0,24	0,32	0,16	0,09	0,42	0,26	0,01	0,29	0,22	0,12	0,18	0,50	0,29	0,06	1					
24. Inhibited	0,12	0,18	0,15	0,15	0,08	0,94	0,94	0,93	0,87	0,91	0,92	0,81	0,51	0,18	0,90	0,92	0,93	0,96	0,90	0,86	0,76	0,66	0,22	1				
25. Adaptive	0,11	0,11	0,07	0,20	0,03	0,86	0,86	0,86	0,77	0,90	0,81	0,73	0,42	0,05	0,81	0,86	0,85	0,87	0,84	0,83	0,67	0,57	0,34	0,92	1			

26. Conduct Disorder	0,06	0,13	0,12	0,05	0,08	0,89	0,88	0,80	0,89	0,73	0,84	0,57	0,22	0,35	0,82	0,86	0,90	0,82	0,86	0,75	0,52	0,75	0,23	0,81	0,68	1		
27. Opposit.I Defiant Disor.	0,05	0,16	0,10	0,11	0,04	0,74	0,78	0,81	0,73	0,72	0,83	0,64	0,42	0,04	0,72	0,72	0,80	0,74	0,81	0,71	0,59	0,70	0,20	0,81	0,75	0,69	1	
28. Lie Scale	0,18	0,01	0,06	0,08	0,17	0,49	0,44	0,39	0,47	0,36	0,42	0,15	0,08	0,82	0,36	0,41	0,46	0,46	0,23	0,36	0,26	0,03	0,24	0,37	0,28	0,46	0,18	1

Matriu de correlacions entre les variables de personalitat i les variables actitudinals. Les correlacions que estan en negreta són significatives al 5%.

Per tal d'avaluar potencials diferències en els perfils de personalitat, varem aplicar una prova d'anàlisi multivariant de la variància que determina si existeixen escales amb valors diferents al grup de penats i no penats en controlar el seu nivell d'estudis i la seva edat.

A continuació mostrem els resultats per totes les escales, presentant només els efectes on es van trobar diferències significatives.

Taula 3. Resultats per totes les escales

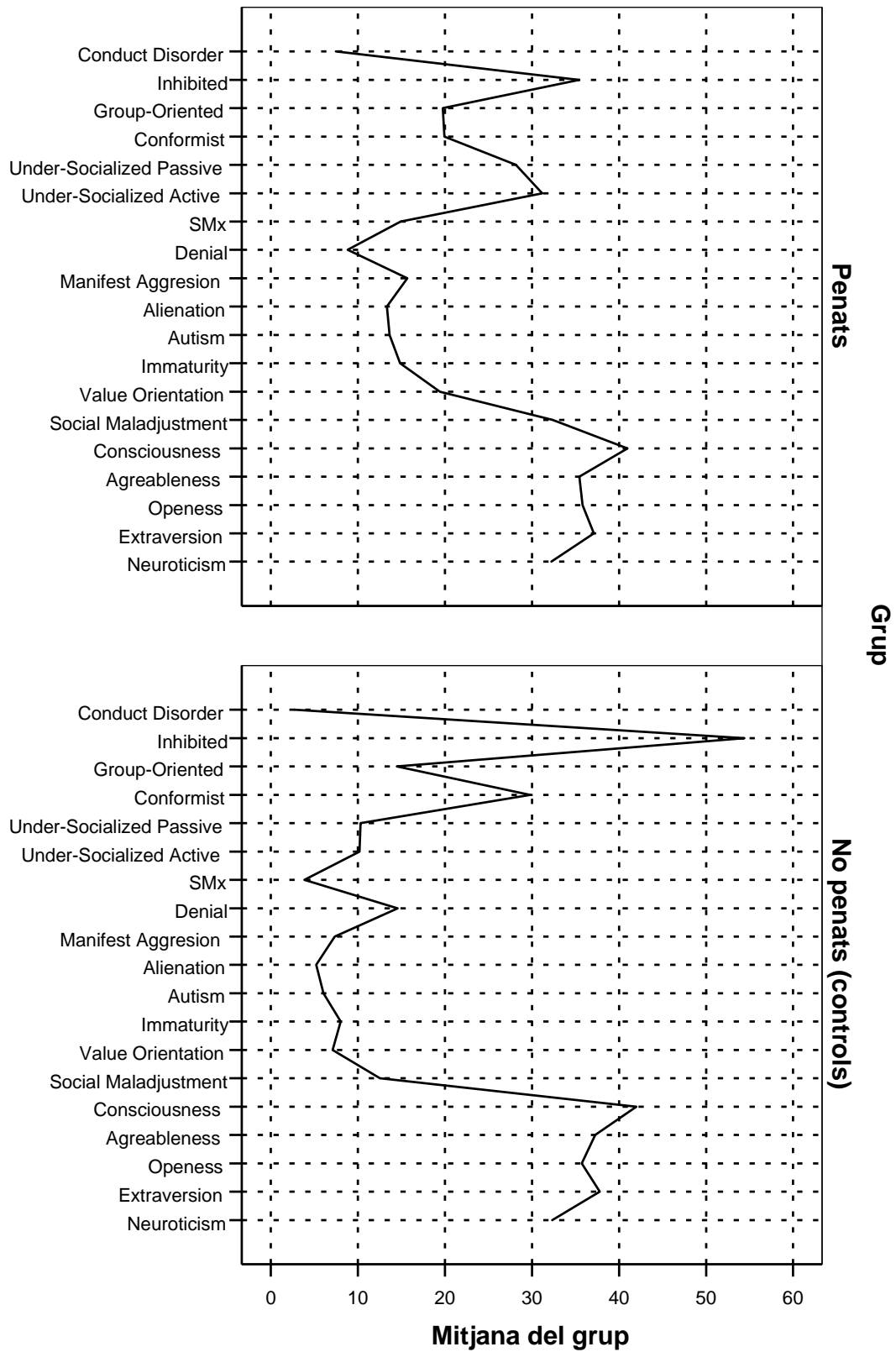
Variable	Escala	gl1, gl2	F	Sig.	Efecte (%)
EDAT	Imm Immaturity	1, 78	5.94	.02	.07
	ODD Oppositional Defiant Disorder	1, 78	5.52	.02	.07
GRUP	SM Social Maladjustment	1, 78	71.49	.00	.48
	VO Value Orientation	1, 78	47.77	.00	.38
	Imm Immaturity	1, 78	34.84	.00	.31
	Au Autism	1, 78	52.75	.00	.40
	AI Alienation	1, 78	42.88	.00	.35
	MA Manifest Aggression	1, 78	28.18	.00	.27
	Wd Withdrawal-Depression	1, 78	23.45	.00	.23
	Rep Repression	1, 78	4.25	.04	.05
	Den Denial	1, 78	33.99	.00	.30
	SMx SMx	1, 78	68.97	.00	.47
	AA Under-Socialized Active	1, 78	47.15	.00	.38
	AP Under-Socialized Passive	1, 78	47.92	.00	.38
	CFM Conformist	1, 78	38.99	.00	.33
	CFC Group-Oriented	1, 78	16.56	.00	.18
	MP Pragmatist	1, 78	16.02	.00	.17
	NA Autonomy Oriented	1, 78	10.30	.00	.12
	SE Inhibited	1, 78	40.09	.00	.34
	CI Adaptive	1, 78	35.84	.00	.31
	CD Conduct Disorder	1, 78	38.40	.00	.33
	ODD Oppositional Defiant Disorder	1, 78	13.50	.00	.15
Lie Lie Scale	1, 78	12.90	.00	.14	

ESTUDIS	SM Social Maladjustment	1, 78	6.07	.02	.07	
	Au Autism	1, 78	8.40	.00	.10	
	Rep Repression	1, 78	10.21	.00	.12	
	SMx SMx	1, 78	3.99	.05	.05	
	AA Under-Socialized Active	1, 78	4.16	.04	.05	
	CD Conduct Disorder	1, 78	9.67	.00	.11	
	Lie Lie Scale	1, 78	4.72	.03	.06	
	Interacció	SM Social Maladjustment	1, 78	11.01	.00	.12
		VO Value Orientation	1, 78	12.48	.00	.14
Imm Immaturity		1, 78	5.24	.02	.06	
Au Autism		1, 78	6.27	.01	.07	
AI Alienation		1, 78	4.44	.04	.05	
MA Manifest Aggression		1, 78	6.67	.01	.08	
Den Denial		1, 78	10.55	.00	.12	
SMx SMx		1, 78	10.47	.00	.12	
AA Under-Socialized Active		1, 78	10.84	.00	.12	
AP Under-Socialized Passive		1, 78	9.04	.00	.10	
CFM Conformist		1, 78	7.21	.01	.08	
CFC Group-Oriented		1, 78	7.50	.01	.09	
NA Autonomy Oriented		1, 78	7.00	.01	.08	
SE Inhibited		1, 78	4.35	.04	.05	
CD Conduct Disorder		1, 78	11.14	.00	.12	

Aquests resultats permeten inferir que existeixen diferències en els perfils de personalitat de cadascun dels grups que pertocquen a cadascuna de les escales anteriorment esmentades.

El gràfic 1 mostra els perfils de cada grup a les variables que van mostrar diferències significatives. Una pregunta adient és si aquests perfils permeten distingir entre grups. Per tal de respondre a aquesta pregunta vam dur a terme una sèrie d'anàlisis de regressió logística amb l'objectiu de determinar si un cert grup d'escales permet distingir entre ambdós grups d'estudi.

Gràfic 1. Perfils de personalitat de cada grup

Es presenten només les variables on es van trobar diferències significatives.

Aquests anàlisis van mostrar un grup de variables d'actitud antisocial (mesurats amb el qüestionari JI-R) que permetien una bona predicció del grup al qual pertany cada individu. Malgrat això, les variables del qüestionari Jesness mostren una elevada col·linealitat que disminueix la fiabilitat de les mesures. Per tal d'evitar-la es van crear puntuacions compostades mitjançant una anàlisi de components principals. Així, es van retenir tres components que expliquen el 87% de la variància de les escales Jessness predictores originals. La següent taula mostra els components de cada escala composta i la importància relativa de cadascuna a la puntuació total. Inicialment i de forma temptativa, aquestes tres escales podrien ser etiquetades com a "Actituds antisocials" (Escala composta 1), "Honestedat" (Escala composta 2) i "Manca d'introspecció" (Escala composta 3).

Taula 4. Components de cada escala composta

	Escala composta		
	1	2	3
SMx SMx	.90		
Wd Withdrawal-DepressJIRon	.87		
ODD Oppositional Defiant Disorder	.86		
AU Autism	.83		
CFC Group-Oriented	.82		
MP Pragmatist	-.81		
REP Repression		.95	
LIE Scale		.93	
NX Introspective			-.96

A continuació es presenten els resultats de la regressió logística fent servir les variables de personalitat i la puntuació dels subjectes a cada escala composta.

Taula 5. Resultats de la regressió logística

	B	S.E.	Wald	gl	Sig.	Exp(B)	Intervalo de confianza al 95% de EXP(B)	
							Límite Inferior	Límite Superior
NEO_N	.02	.08	.04	1	.84	1.02	.87	1.19
NEO_E	-.17	.11	2.52	1	.11	.84	.68	1.04
NEO_O	.01	.08	.02	1	.89	1.01	.86	1.19
NEO_A	.02	.09	.04	1	.83	1.02	.86	1.21
NEO_C	-.14	.10	1.85	1	.17	.87	.72	1.06
Escala 1	2.03	.47	18.55	1	.00	7.64	3.03	19.28
Escala 2	.88	.36	6.18	1	.01	2.42	1.21	4.86
Escala 3	.13	.32	.16	1	.68	1.14	.61	2.14
Const.	10.06	5.92	2.89	1	.09	23282.09		

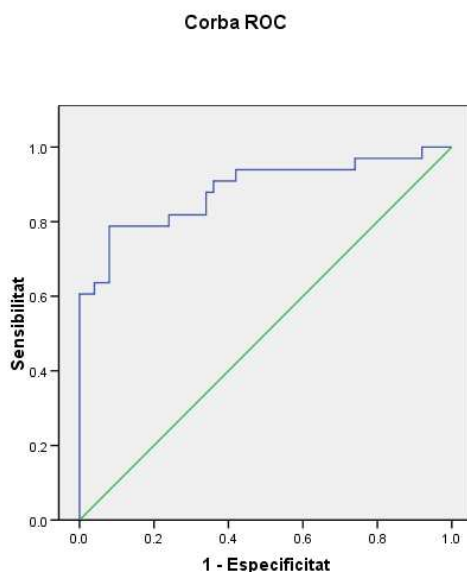
El model és significatiu ($\chi^2 = 62.49$, $gl=8$, $p<.001$) i mostra un bon ajustament global al model logístic (Hosmer-Lemeshow $\chi^2 = 4.84$, $gl=8$, $p = .77$).

Tanmateix, la taula de classificació mostra una bona capacitat predictiva amb un punt de tall a la probabilitat estimada de pertinença al grup de penats de 0.45. A les files podem veure els valors observats, i a les columnes hi podem veure els valors predits pel model.

Taula 6. Predicció del model

	No penats (controls)	Penats	
No penats (controls)	46	4	92.0% especificitat
Penats	4	25	86.2% sensibilitat
			89.9% classificació correcta

Gràfic 2. Corba ROC corresponent a aquest model

Per últim, es va realitzar una anàlisi de conglomerats en dues etapes per tal de determinar quin nombre de grups de subjectes es podien extreure dels perfils de personalitat i actituds. Ateses totes les característiques de personalitat segons el NEO-FFI, i les escales actitudinals del JI-R, el procediment d'anàlisi determina l'existència de dos conglomerats de subjectes en la mostra total.

Val a dir, que aquests dos grups tenen una forta correspondència amb els grups classificatoris criterials penats i no penats ($\chi^2=24.15$, $gl=1$, $p<0.01$), i que s'han extret aquests dos grups sense tenir en compte si havien estat penats o no prèviament a l'anàlisi.

Taula 7. Grups classificatoris criterials penats i no penats

	Cluster 1 (penats)	Cluster 2 (no penats)
Desajustament social	Alt	Baix
Orientació a valors	Alt	Baix
Immaduresa	Alt	Baix
Autisme	Alt	Baix
Alienació	Alt	Baix
Agresivitat manifesta	Alt	Baix
Retirada	Alt	Baix
Negació	Baix	Alt
SMx	Alt	Baix
Infrasocialitzat actiu	Alt	Baix
Infrasocialitzat passiu	Alt	Baix
Conformitat	Baix	Alt
Orientació al grup	Alt	Baix
Pragmatisme	Baix	Alt
Autonomia	Alt	Baix
Inhibició	Baix	Alt
Adaptativitat	Baix	Alt
Trastorns de conducta	Alt	Baix
Trastorn desafiant per oposició	Alt	Baix

Els resultats esta referits a la mitjana del grup total. Valors alts i baixos impliquen valors significativament per sobre o per sota de la mitjana del grup.

6. Discussió i conclusions

D'entrada, l'objectiu d'aquest treball era avaluar les possibles diferències de personalitat i actitudinals entre un grup de penats per delictes contra la seguretat del trànsit que estaven cursant una MPA i un grup de controls. Respecte el primer objectiu, hi ha diferències significatives en moltes de les escales del qüestionari Jesness. Així doncs, es pot concloure que pel que fa a les actituds antisocials, els participants corresponents al grup de penats mostra més actituds antisocials que la resta.

Pel que fa al segon objectiu del treball, no varem detectar diferències significatives pel que fa a la personalitat entre els dos grups, el de penats i el de no-penats. Tot i així, hi hagué una sèrie de diferències, que no assoliren la significació estadística en Agradabilitat i Responsabilitat, tendència que segurament seria significativa si augmentéssim la mida de la mostra. En qualsevol cas, en aquesta mostra no hem detectat aquestes diferències.

És interessant destacar com amb només l'aplicació de dos qüestionaris, un de personalitat i un d'actituds, i no excessivament llargs, varem ser capaços de predir amb pràcticament un 90% d'exactitud, la presència d'una condemna judicial sense tenir-ne un coneixement previ, ja que la comprovació va ser a posteriori de la classificació. Entre les variables més rellevant a l'hora de fer aquesta predicció, prenen especial rellevància les variables actitudinals. Aquesta dada és especialment interessant, atès que mitjançant el disseny de programes de canvis d'actituds és possible modificar-les. Així, hom pot plantejar dos escenaris possibles, un primer aplicat a l'execució de mesures penals alternatives, en el qual s'ha d'incidir en el canvi d'actituds antisocials. El segon escenari és un escenari de prevenció d'aquesta mena d'actituds, en aquest cas, hom podria detectar aquells individus que presentessin més risc de conduir sota els efectes de l'alcohol i intentar dur a terme programes educatius o de canvi d'actituds abans que es produís el delicte. Entre les variables de personalitat, malgrat que en aquesta mostra no van arribar a esdevenir significatives per a classificar els subjectes dins del grup de penats, però algunes d'elles, l'Extraversió i la Responsabilitat, estaven en el llindar de la significació. De fet, en d'altres estudis també s'observa aquesta variable com a

important a l'hora de diferenciar entre penats i no-penats. En un estudi similar a aquest dut a terme a Israel (Lev, Hershkovitz, & Yechiam, 2008), els autors identifiquen els penats de trànsit que estan realitzant una mesura penal alternativa com a més extravertits que un grup de no-penats durant els últims cinc anys. En qualsevol cas, creiem pertinent remarcar la necessitat d'un estudi més ampli per tal de replicar aquests resultats amb una mostra més gran per tal de depurar els resultats.

Malgrat els resultats obtinguts, aquest estudi també té una sèrie de limitacions. La primera és que hi ha un desequilibri entre les proporcions de participants amb estudis primaris i secundaris o posteriors entre els dos grups. En el grup de penats de trànsit, la proporció de participants amb estudis secundaris era inferior al grup de no penats. Creiem que en estudis posteriors, aquesta variable s'hauria de controlar mitjançant el disseny i el mostreig inicial de l'estudi.

A banda de l'anàlisi de conglomerats que hem exposat, varem realitzar-ne un només amb el grup de penats, i varem obtenir dos subgrups dins d'aquest grup. Això és consistent amb les observacions que fan els professionals aplicats dels programes formatius de seguretat vial, en què identifiquen dos subgrups de penats que difereixen, entre d'altres variables, pel comportament a classe. També és consistent amb les aportacions teòriques que han fet diferents recercadors en el camp del comportament antisocial en general (Andrews & Bonta, 1998; Moffitt, 1993). Malgrat tot, com que no disposem de cap criteri que ens permeti contrastar aquests dos subgrups, no considerem prudent presentar aquests resultats, ja que és un tema especialment sensible que mereix una atenció molt més gran que la de l'abast d'aquest treball. Aquesta és una important limitació que hauria de ser superada en estudis posterior.

En el projecte inicial que varem presentar en la sol·licitud del projecte, també varem incloure l'estudi de la reincidència i els factors actitudinals i de personalitat associats a aquesta reincidència. Malgrat aquest propòsit inicial, varem renunciar a estudiar-lo per dues raons. La primera és per la dificultat en la obtenció de les dades de reincidència dels participants en l'estudi, però la segona, i més poderosa, és que la reincidència en qualsevol delictes no és un

fenomen molt freqüent. Aquesta és una raó molt important, ja que els participants en l'estudi no feia ni un any que havien finalitzat la mesura penal alternativa, i la reincidència a un any en una mostra tan petita com la nostra seria difícilment detectable.

Una de les fortalezes d'aquest estudi és que la classificació que hem presentat en aquest treball és de les més elevades que es poden trobar en la literatura, però manca robustesa i capacitat de generalització degut a la reduïda grandària de la mostra. D'altra banda, també seria interessant comparar els perfils de diferents penats amb diferents mesures penals alternatives per tal de contrastar i estendre les troballes d'aquest estudi, fins i tot utilitzant mesures més específiques de trets temperamentals de personalitat, com ara l'agressivitat o la impulsivitat.

Així, com a resum global de l'estudi podríem dir que aquells participants que són classificats com a penats comparteixen actituds antisocials amb persones que no accepten els modes i procediments socialment admesos per a satisfer les seves necessitats personals, tenen tendència a compartir actituds i opinions molt característiques d'una persona de classe socioeconòmica baixa, un grau important d'immaduresa, tenen tendència a distorsionar la realitat d'acord amb els desitjos o necessitats personals, són desconfiats envers l'autoritat, tenen tendència a reaccionar amb enuig i frustració, tenen tendència a l'aïllament i tenen tendència a no reconèixer fets desagradables propis de la seva vida quotidiana, entre d'altres característiques. En qualsevol cas, no sembla que hi hagi un perfil propi de delinqüent contra la seguretat del trànsit, sinó que les característiques individuals que els diferencien de participants que no han estat penats són comunes a d'altres formes de delinqüència (Andrews & Bonta, 1998).

En definitiva, i a tall de conclusió, podem afirmar que sí que hi ha variables individuals i psicosocials, de personalitat i d'actituds, que permeten discriminar entre persones que han estat condemnades per un delicte contra la seguretat del trànsit i persones que no han estat penades, amb un alt grau d'exactitud, simplement fet servir qüestionaris d'autoinforme.

7. Agraïments

Volem agrair el suport del Dr. Jordi Navarro per la seva col·laboració en la recollida de dades als centres mèdics Creu Blanca i al Dr. Carlos García Forero pel seu assessorament en l'anàlisi de dades i l'interpretació de resultats.

8. Referències

- Aluja, A. (1991). *Personalidad desinhibida, agresividad y conducta antisocial*. Barcelona: PPU.
- American Psychiatric Association. (2000). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders. (DSM-IV-TR)*. Washington, D.C.: American Psychiatric Association.
- Andrews, D. A., & Bonta, J. (1998). *The psychology of criminal conduct*. Cincinnati, OH: Anderson Publishing Co.
- Arthur, W., Jr., & Doverspike, D. (2001). Predicting motor vehicle crash involvement from a personality measure and a driving knowledge test. *Journal of Prevention & Intervention in the Community, 22*(1), 35-42.
- Begg, D. J., & Langley, J. D. (2004). Identifying predictors of persistent non-alcohol or drug-related risky driving behaviours among a cohort of young adults. *Accident Analysis & Prevention, 36*(6), 1067-1071.
- Burns, P. C., & Wilde, G. J. S. (1995). Risk taking in male taxi drivers: Relationships among personality, observational data and driver records. *Personality and Individual Differences, 18*(2), 267-278.
- Cale, E. M. (2006). A quantitative review of the relations between the "Big 3" higher order personality dimensions and antisocial behavior. *Journal of Research in Personality, 40*, 250-284.
- Caspi, A. (2000). The Child Is Father of the Man: Personality Continuities From Childhood to Adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology, 78*(1), 158-172.
- Cellar, D. F., Nelson, Z. C., & Yorke, C. M. (2000). The five-factor model and driving behavior: Personality and involvement in vehicular accidents. *Psychological Reports, 86*(2), 454-456.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). *Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and the NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Dahlen, E. R., Martin, R. C., Ragan, K., & Kuhlman, M. M. (2005). Driving anger, sensation seeking, impulsiveness, and boredom proneness in the prediction of unsafe driving. *Accident Analysis & Prevention, 37*(2), 341-348.

- Eysenck, H. J., & Eysenck, M. W. (1985). *Personality and individual differences: a natural science approach*. New York London: Plenum Press.
- Eysenck, H. J., & Gudjonsson, G. H. (1989). *The causes and cures of criminality*. New York: Plenum Press.
- García-Forero, C., Gallardo-Pujol, D., Maydeu-Olivares, A., & Andrés-Pueyo, A. (in press). Disentangling impulsiveness, aggressiveness and impulsive aggression: an empirical approach from self-report measures. *Psychiatry Research*.
- Gomà-i-Freixanet, M., Grande Pérez, I., Valero i Ventura, S., & Puntí i Vidal, J. (2001). Personalidad y conducta delictiva autoinformada en adultos jóvenes. *Psicothema*, 13(2), 252-257.
- Heaven, P. C. L. (1996). Personality and self-reported delinquency: Analysis of the "big five" personality dimensions. *Personality and Individual Differences*, 20(1), 47-54.
- Jewell, J. D., Hupp, S. D. A., & Segrist, D. J. (2008). Assessing DUI risk: examination of the Behaviors & Attitudes Drinking & Driving Scale (BADDS). *Addictive Behaviors*, 33(7), 853-865.
- Jonah, B. A. (1997). Sensation seeking and risky driving: a review and synthesis of the literature. *Accident Analysis & Prevention*, 29(5), 651-665.
- Krueger, R. F., Caspi, A., & Moffitt, T. E. (2000). Epidemiological Personology: The Unifying Role of Personality in Population-Based Research on Problem Behaviors. *Journal of Personality*, 68, 967-998.
- Lev, D., Hershkovitz, E., & Yechiam, E. (2008). Decision making and personality in traffic offenders: a study of Israeli drivers. *Accident; Analysis And Prevention*, 40(1), 223-230.
- Loo, R. (1979). Role of primary personality factors in the perception of traffic signs and driver violations and accidents. *Accident Analysis & Prevention*, 11(2), 125-127.
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial-behavior - A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100(4), 674-701.
- Ozer, D. J., & Benet-Martínez, V. (2006). Personality and the prediction of consequential outcomes. *Annual Review of Psychology*, 57, 401-421.

- Pérez, J. (1983). *Variables de personalidad y delincuencia. Tesis doctoral*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.
- Rebollo, I., Herrero, O., & Colom, R. (2002). Personality differences between imprisoned and non imprisoned people: evidence from the EPQ-R. *Psicothema, 14*(3), 540-543.
- Roberts, B. W., Kuncel, N. R., Shiner, R., Caspi, A., & Goldberg, L. R. (2007). The power of personality: The comparative validity of personality traits, socioeconomic status, and cognitive ability for predicting important life outcomes. *Perspectives on Psychological Science, 2*(4), 313-345.
- Rodríguez-Fornells, A., López Capdevila, J. M., & Andrés-Pueyo, A. (2002). Personalidad y comportamiento penitenciario. *Psicothema, 14*(Supl.), 90-100.
- Romero, E., Gómez-Fraguela, J. A., Luengo, M. Á., & Sobral, J. (2003). The self-control construct in the general theory of crime: An investigation in terms of personality psychology. *Psychology, Crime & Law, 9*(1), 61-86.
- Romero, E., Luengo, M. Á., Gómez-Fraguela, J. A., & Sobral, J. (2002). La estructura de los rasgos de personalidad en adolescentes: El Modelo de Cinco Factores y los Cinco Alternativos. *Psicothema, 14*(1), 134-143.
- Romero, E., Sobral, J., & Luengo, M. A. (1999). *Personalidad y delincuencia: Entre la biología y la sociedad*. Granada: GEU.
- Schell, T. L., Chan, K. S., & Morral, A. R. (2006). Predicting DUI recidivism: Personality, attitudinal, and behavioral risk factors. *Drug And Alcohol Dependence, 82*(1), 33-40.
- Skeem, J. L., Miller, J. D., Mulvey, E., Tiemann, J., & Monahan, J. (2005). Using a Five-Factor Lens to Explore the Relation Between Personality Traits and Violence in Psychiatric Patients. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 73*(3), 454-465.
- Sullman, M. J. M., Gras, M. E., Cunill, M., Planes, M., & Font-Mayolas, S. (2007). Driving anger in Spain. *Personality and Individual Differences, 42*(4), 701-713.
- Zuckerman, M., & Kuhlman, D. M. (2000). Personality and risk-taking: Common biosocial factors. [Article]. *Journal of Personality, 68*(6), 999-1029.

9. Anexos

Jesness Inventory-Revised

INSTRUCCIONES
INVENTARIO JESNESS-REVISADO

Identificador: _____ Edad: _____ Sexo: M F Fecha: ____ / ____ / ____
Observaciones: _____

Este cuestionario contiene 160 frases. Lee cada una de ellas. Si estás de acuerdo con el enunciado, marca la casilla V (Verdadero) en la Hoja de Respuestas. Si no estás de acuerdo con el enunciado, marca en la casilla F (Falso) en la Hoja de Respuestas.

NO escribas en esta hoja.

Debes responder de acuerdo a tus hábitos, sentimientos y/o creencias. No existen respuestas correctas o erróneas. Marca V o F para cada una de las frases incluso aunque no siempre estés totalmente seguro de su respuesta a la frase.

Ejemplo:

1. Me siento cansado la mayor parte del tiempo.

Si estás de acuerdo marca con una X en la casilla V (Verdadero) en la Hoja de Respuestas.

1

X	F
----------	---

Si no estás de acuerdo marca con una X en la casilla F (Falso) en la Hoja de Respuestas.

1

V	X
---	----------

Este material no es válido para uso profesional.

1	Cuando tienes problemas, lo mejor es no hacer nada	31	Las mujeres parecen más amables y felices que los hombres
2	Me pone nervioso permanecer sentado mucho tiempo	32	Es fácil para mí hablar con desconocidos
3	Me meto en muchas peleas	33	La policía mete sus narices en muchas cosas que no son de su incumbencia
4	Me preocupa mucho hacer las cosas bien	34	A muchos padres no parece importarles herir los sentimientos de sus hijos
5	Siempre me gusta estar con el mismo grupo de amigos	35	Tengo miedo, en secreto, a muchas cosas
6	Soy más listo que la mayoría de gente que conozco	36	Casi nunca tengo la suerte que me merezco
7	Me molesta que no se castigue a los delincuentes	37	Me parece que los demás hacen las cosas con más facilidad que yo
8	Cuando me critican me siento ofendido fácilmente	38	Exploto fácilmente y por cosas que en realidad no tienen mucha importancia
9	Creo que la mayoría de los policías tratan de ayudar a las personas	39	Sólo un bebé llora cuando le han hecho daño
10	A veces me dan ganas de dar una paliza a alguien	40	La mayoría de gente es, en realidad, encantadora
11	Cuando me ordenan hacer algo, me entran ganas de hacer lo contrario	41	Ganar una pelea es lo más divertido que te puede pasar
12	La mayoría de gente estafaría un poco para ganar algún dinero	42	Me pasan muchas cosas extrañas
13	Las personas no saben nunca cuando van a tener problemas o trastornos mentales	43	Tengo los amigos que necesito
14	Si no le gustas a la policía intentarán detenerte por cualquier motivo	44	Me divierte hacer enfadar a algunas personas
15	Estarás mejor si no confías en la gente	45	Hoy en día, una travesura o meterte en un pequeño lío se considera un gran delito
16	A veces me gustaría irme lejos y olvidarme de todo	46	Me parece que trabajar en un circo podría ser interesante
17	A veces siento que realmente no tengo hogar	47	Mi padre estaba demasiado ocupado para preocuparse por mí o para pasar mucho tiempo conmigo
18	La gente siempre parece favorecer a ciertas personas en contra de otras	48	Algunas veces me siento mareado sin razón
19	Nunca miento	49	Algunas veces la gente trata a los chicos y chicas jóvenes como si fueran menores
20	La mayoría de los policías son bastante tontos	50	Me hace sentir mal que me griten, me regañen o me critiquen
21	Me preocupa lo que otras personas piensen de mí	51	He usado un arma con la que podría haber herido a alguien
22	Una persona como yo, primero pelea y después hace preguntas	52	Cuando las cosas van mal no se pueden hacer muchas cosas
23	Tengo pensamientos muy extraños y divertidos	53	Si alguien de tu familia se mete en problemas, es mejor apoyarlo que decirselo a la policía
24	Es difícil divertirse si no estás con tus amigos	54	No puedo mantener la atención en nada
25	Me pongo nervioso cuando pido un favor a alguien	55	A menudo parece que pasa algo malo cuando estoy intentando hacer las cosas lo mejor posible
26	He realizado actos crueles con animales o personas	56	La mayoría de las personas que tienen autoridad son mandones y dominantes
27	Si pudiera dejaría ahora mismo la escuela o mi trabajo	57	No me importa si le gusto a la gente o no
28	Algunas veces me siento bien por ser más listo o por engañar a alguien	58	Esté donde esté, siempre preferiría estar en otro sitio
29	Cuando alguien me hace preguntas noto que mi corazón se acelera	59	De vez en cuando me enfado
30	Soy capaz de hacer cualquier cosa cuando me enfado mucho	60	Creo que los chicos de catorce años tienen edad suficiente para fumar

61	La mayoría de los padres parecen demasiado estrictos	91	Nunca me enfado con nadie
62	Si la gente me hace algo grave, intento devolvérselo	92	Deseo que sucedan cosas excitantes y divertidas
63	Casi nunca puedes creer lo que te dicen tus padres	93	La policía y los jueces te dirán una cosa pero hacen otra
64	Tengo un pronto muy fuerte	94	Es difícil para mí hablar con mi familia y mis padres acerca de mis problemas
65	No creo que nunca vaya a tener éxito ni que consiga nada importante	95	Todos los que me conocen me aprecian
66	La policía suele tratar mal a la gente	96	Es más fácil para mí comportarme mal que mostrar mis buenos sentimientos
67	Frecuentemente no encuentro nada en qué ocupar mi tiempo	97	Hay muchas personas a las que le gusta aparentar y hacerse los "duros"
68	Para mí es difícil demostrarle a la gente lo que siento o pienso acerca de ellos	98	Siempre gusto y caigo bien a la gente
69	A menudo me siento solo y triste	99	Hay que ser bastante listo para engañarme o quedarse conmigo
70	No me importa que me tomen el pelo o que se rían de mí	100	Hablar acerca de tus problemas con otra persona normalmente es una pérdida de tiempo
71	Casi nunca pasa nada	101	Cuando era más joven, hubiera querido irme de casa o de la escuela sin permiso
72	Mucha veces hago cosas que mi familia me dice que no debería hacerlas	102	No me parece mal robar a propietarios deshonestos
73	Es divertido dar problemas a la policía	103	Nunca me retiro de una pelea
74	Muchas personas dicen cosas malas de mí a mis espaldas	104	Tengo muchas malas ideas que nadie conoce
75	Desearía no ser tan tímido y vergonzoso	105	Puedo hacer locuras si alguien me desafía
76	He dañado o destrozado las propiedades de otros a propósito	106	Tener que hablar ante un grupo de gente me da miedo
77	Parece que la gente espere de mí que me meta en algún lío	107	Los padres siempre están fastidiando y chinchando a sus hijos
78	Me gustan todas las personas que conozco	108	Algún día me gustaría conducir un coche de carreras
79	Muchas personas son más felices que yo	109	Me quedo soñando despierto muchas veces
80	Si hubiese tenido más dinero, las cosas en casa habrían ido mejor	110	A veces me siento mal del estómago
81	Realmente no tengo muchos problemas por los que preocuparme	111	A menudo me culpan en casa por cosas que no he hecho
82	Que te llamen débil o flojo es una de las peores cosas que se pueden decir	112	Siempre me siento feliz en casa
83	Cuando estoy solo oigo cosas extrañas	113	Por las noches, cuando no tengo nada que hacer salgo a buscar algo excitante
84	Si tú y tus amigos os metéis en un lío, es mejor ponerse de acuerdo para dar todos la misma versión de los hechos	114	Muchas mujeres parecen mandonas y dominantes
85	Tengo un montón de problemas	115	Nadie parece entenderme o entender cómo me siento
86	Todos los profesores tienen algún favorito que siempre se sale con la suya	116	Mucha gente tiene problemas por su mala suerte
87	Cada día pasan cosas que me interesan	117	Siempre soy amable
88	Prefiero estar solo que acompañado	118	Hablar con mis padres es tan fácil como hablar con otros chicos de mi edad
89	No aguanto mucho las bromas o que se metan conmigo	119	A veces no me gusta el instituto o el trabajo
90	No me importan demasiado las cosas que me suceden	120	Si quieres triunfar, no te tienes que preocupar demasiado por los demás

121	A veces me siento como si fuera a explotar, por cualquier cosa	141	Me gusta leer y estudiar
122	No me importa mentir si estoy en problemas	142	Me siento sólo incluso cuando hay otras personas conmigo
123	Una persona que no pelea no es de mi agrado	143	Si quiero ridiculizar y engañar a los demás, puedo hacerlo bien
124	Para arreglárselas hoy en día hay que ser bastante duro	144	Odio tener que pedir un favor a alguien
125	Casi siempre estoy preocupado	145	A menudo tengo problemas con la respiración
126	A menudo discuto con gente mayor que creen saberlo todo	146	Tiendo a preocuparme acerca de cómo hago las cosas
127	Si vas con malas compañías puedes meterte en algún problema	147	Para mi tamaño, soy bastante fuerte
128	Creo que mi personalidad es mejor que la de la mayoría de gente que conozco	148	Casi nunca me dan buenas oportunidades
129	Mi mente está llena de malas ideas	149	Soñar despierto me gusta más que ninguna otra cosa
130	Cuando tienes problemas, nadie se preocupa demasiado por ayudarte	150	A veces la única manera de resolver algo es luchar por ello
131	Algunas veces cuando mi familia dice que no haga algo sigo adelante y acabo haciéndolo	151	Soy nervioso
132	Es mejor no pensar en tus problemas	152	Robar no es tan malo si se roba a una persona rica
133	No suelo divertirme o entusiasmarme casi nunca	153	Mi familia cree que yo acabaré siendo un holgazán o un vago
134	Cuando algo malo sucede, casi siempre me culpo a mí mismo en lugar de culpar a otros	154	Las cosas no me parecen reales
135	Los que dirigen las cosas suelen estar en mi contra	155	Me siento mejor cuando sé exactamente qué pasará al día siguiente
136	Tengo demasiados problemas rondando en mi cabeza	156	Las familias discuten demasiado
137	En general, cuando alguien parece perfecto es sólo fachada	157	A veces parece que me quiera meter en problemas, en lugar de evitarlos
138	Cuando la suerte está en tu contra no hay mucho que puedas hacer para cambiarla	158	Creo que hay algo que no funciona en mi mente
139	Me canso fácilmente	159	Me enfado muy rápidamente
140	Creo que mi madre debería haber sido más estricta de lo que fue conmigo	160	Cuando me meto en problemas normalmente es por mi culpa

Hoja de Respuestas JI-R

Nombre: _____ Sexo: _____ Edad: _____ Fecha: _____

Instrucciones: Marca con una X en las casillas "V" (Verdadero) o "F" (Falso) para indicar tu respuesta a cada enunciado de la Hoja de Preguntas.

1	V	F	26	V	F	51	V	F	76	V	F	101	V	F	126	V	F	151	V	F
2	V	F	27	V	F	52	V	F	77	V	F	102	V	F	127	V	F	152	V	F
3	V	F	28	V	F	53	V	F	78	V	F	103	V	F	128	V	F	153	V	F
4	V	F	29	V	F	54	V	F	79	V	F	104	V	F	129	V	F	154	V	F
5	V	F	30	V	F	55	V	F	80	V	F	105	V	F	130	V	F	155	V	F
6	V	F	31	V	F	56	V	F	81	V	F	106	V	F	131	V	F	156	V	F
7	V	F	32	V	F	57	V	F	82	V	F	107	V	F	132	V	F	157	V	F
8	V	F	33	V	F	58	V	F	83	V	F	108	V	F	133	V	F	158	V	F
9	V	F	34	V	F	59	V	F	84	V	F	109	V	F	134	V	F	159	V	F
10	V	F	35	V	F	60	V	F	85	V	F	110	V	F	135	V	F	160	V	F
11	V	F	36	V	F	61	V	F	86	V	F	111	V	F	136	V	F			
12	V	F	37	V	F	62	V	F	87	V	F	112	V	F	137	V	F			
13	V	F	38	V	F	63	V	F	88	V	F	113	V	F	138	V	F			
14	V	F	39	V	F	64	V	F	89	V	F	114	V	F	139	V	F			
15	V	F	40	V	F	65	V	F	90	V	F	115	V	F	140	V	F			
16	V	F	41	V	F	66	V	F	91	V	F	116	V	F	141	V	F			
17	V	F	42	V	F	67	V	F	92	V	F	117	V	F	142	V	F			
18	V	F	43	V	F	68	V	F	93	V	F	118	V	F	143	V	F			
19	V	F	44	V	F	69	V	F	94	V	F	119	V	F	144	V	F			
20	V	F	45	V	F	70	V	F	95	V	F	120	V	F	145	V	F			
21	V	F	46	V	F	71	V	F	96	V	F	121	V	F	146	V	F			
22	V	F	47	V	F	72	V	F	97	V	F	122	V	F	147	V	F			
23	V	F	48	V	F	73	V	F	98	V	F	123	V	F	148	V	F			
24	V	F	49	V	F	74	V	F	99	V	F	124	V	F	149	V	F			
25	V	F	50	V	F	75	V	F	100	V	F	125	V	F	150	V	F			

NEO-FFI

Departament de Personalitat, Avaluació
i Tractaments Psicològics
Facultat de Psicologia

Edad: _____ / Sexo: ( ) Hombre ( ) Mujer

Nivel educativo: _____

Cuestionario NEO FFI (Autores: Costa & McRae)

Por favor, lea cuidadosamente estas instrucciones antes de empezar para marcar bien sus respuestas. Este cuestionario consta de 60 frases. Lea cada frase con atención y marque la alternativa (A a E) que refleje mejor su acuerdo o desacuerdo con ella. Señale según sea su grado de acuerdo:

- A. Totalmente en desacuerdo
  - B. En desacuerdo
  - C. Neutral
  - D. De acuerdo
  - E. Totalmente de acuerdo
-
1	A menudo me siento inferior a los demás.	A	B	C	D	E
2	Soy una persona alegre y animosa.	A	B	C	D	E
3	A veces, cuando leo poesía o contemplo una obra de arte, siento una profunda emoción o excitación.	A	B	C	D	E
4	Tiendo a pensar lo mejor de la gente.	A	B	C	D	E
5	Parece que nunca soy capaz de organizarme.	A	B	C	D	E
6	Rara vez me siento con miedo o ansioso.	A	B	C	D	E
7	Disfruto mucho hablando con la gente.	A	B	C	D	E
8	La poesía tiene poco o ningún efecto sobre mí.	A	B	C	D	E
9	A veces intimidado o adulo a la gente para que haga lo que yo quiero.	A	B	C	D	E
10	Tengo unos objetivos claros y me esfuerzo por alcanzarlos de forma ordenada.	A	B	C	D	E
11	A veces me vienen a la mente pensamientos aterradores.	A	B	C	D	E
12	Disfruto en las fiestas en las que hay mucha gente.	A	B	C	D	E
13	Tengo una gran variedad de intereses intelectuales.	A	B	C	D	E
14	A veces consigo con artimañas que la gente haga lo que yo quiero.	A	B	C	D	E
15	Trabajo mucho para conseguir mis metas.	A	B	C	D	E
16	A veces me parece que no valgo absolutamente nada.	A	B	C	D	E
17	No me considero especialmente alegre.	A	B	C	D	E
18	Me despiertan la curiosidad las formas que encuentro en el arte y en la naturaleza.	A	B	C	D	E
19	Si alguien empieza a pelearse conmigo, yo también estoy dispuesto a pelear.	A	B	C	D	E
20	Tengo mucha auto-disciplina.	A	B	C	D	E
21	A veces las cosas me parecen demasiado sombrías y sin esperanza.	A	B	C	D	E
22	Me gusta tener mucha gente alrededor.	A	B	C	D	E
23	Encuentro aburridas las discusiones filosóficas.	A	B	C	D	E
24	Cuando me han ofendido, lo que intento es perdonar y olvidar.	A	B	C	D	E
25	Antes de emprender una acción, siempre considero sus consecuencias.	A	B	C	D	E
26	Cuando estoy bajo un fuerte estrés, a veces siento que me voy a desmoronar.	A	B	C	D	E
27	No soy tan vivo ni tan animado como otras personas.	A	B	C	D	E

28	Tengo mucha fantasía.	A	B	C	D	E
29	Mi primera reacción es confiar en la gente.	A	B	C	D	E
30	Trato de hacer mis tareas con cuidado, para que no haya que hacerlas otra vez.	A	B	C	D	E
31	A menudo me siento tenso e inquieto.	A	B	C	D	E
	(Pasa a la página siguiente)					
32	Soy una persona muy activa.	A	B	C	D	E
33	Me gusta concentrarme en un ensueño o fantasía y, dejándolo crecer y desarrollarse, explorar todas sus posibilidades.	A	B	C	D	E
34	Algunas personas piensan de mí que soy frío y calculador.	A	B	C	D	E
35	Me esfuerzo por llegar a la perfección en todo lo que hago.	A	B	C	D	E
36	A veces me he sentido amargado y resentido.	A	B	C	D	E
37	En reuniones, por lo general prefiero que hablen otros.	A	B	C	D	E
38	Tengo poco interés en andar pensando sobre la naturaleza del universo o de la condición humana.	A	B	C	D	E
39	Tengo mucha fe en la naturaleza humana.	A	B	C	D	E
40	Soy eficiente y eficaz en mi trabajo.	A	B	C	D	E
41	Soy bastante estable emocionalmente.	A	B	C	D	E
42	Huyo de las multitudes.	A	B	C	D	E
43	A veces pierdo el interés cuando la gente habla de cuestiones muy abstractas y teóricas.	A	B	C	D	E
44	Trato de ser humilde.	A	B	C	D	E
45	Soy una persona productiva, que siempre termina su trabajo.	A	B	C	D	E
46	Rara vez estoy triste o deprimido.	A	B	C	D	E
47	A veces reboso felicidad.	A	B	C	D	E
48	Experimento gran variedad de emociones o sentimientos.	A	B	C	D	E
49	Creo que la mayoría de la gente con la que trato es honrada y fidedigna.	A	B	C	D	E
50	En ocasiones primero actúo y luego pienso.	A	B	C	D	E
51	A veces hago las cosas impulsivamente y luego me arrepiento.	A	B	C	D	E
52	Me gusta estar donde está la acción.	A	B	C	D	E
53	Con frecuencia pruebo comidas nuevas o de otros países.	A	B	C	D	E
54	Puedo ser sarcástico y mordaz si es necesario.	A	B	C	D	E
55	Hay tantas pequeñas cosas que hacer que a veces lo que hago es no atender a ninguna.	A	B	C	D	E
56	Es difícil que yo pierda los estribos.	A	B	C	D	E
57	No me gusta mucho charlar con la gente.	A	B	C	D	E
58	Rara vez experimento emociones fuertes.	A	B	C	D	E
59	Los mendigos no me inspiran simpatía.	A	B	C	D	E
60	Muchas veces no preparo de antemano lo que tengo que hacer.	A	B	C	D	E

FIN DE LA PRUEBA